

Seniornett Horten arrangerte den 24. mars sitt første temamøte for sesongen. Våre temamøter er åpne for alle interesserte både medlemmer og ikke-medlemmer og vi kunne denne gangen ønske nesten 40 personer velkommen. Temaet var denne gangen:

«Kjente og ukjente kilder i slektsforskningen»

Det var Hortens-gutten og historikeren *Stian Myrabø Løkeberg* som innledet til debatt. Han har slektsforskning som spesialitet, det merket vi. Det finnes jo både digitaliserte og annet arkivmateriale som interesserer en slektsforsker. Noe av materialet er allerede digitalisert, men en stor del er ennå i form av dokumenter og arkivkort som man må bla i og finne informasjonen selv.

Digitaliseringen bremses av lovgivingen som har satt grenser for tilgjengeligheten av personbaserte opplysninger. Vi har nettopp et arbeid i gang med digitaliseringen av folketellingen i 1920 – der karantenetiden er hele 100 år. Det er lang tid for en slektsforsker som kanskje er spesielt opptatt av de nærmeste slektsleddene.

Digitaliseringen er imidlertid kommet langt. På den offentlige siden, «digitalarkivet.no», finner man lett en god del av de «eldre» slektingene. Foreninger som «Slekt og Data» gir også medlemmer en mulighet til innsyn i andre sitt arbeide. De deltar bl.a. i arbeidet med å digitalisere folketellingen fra 1920. Et arbeid med å kartlegge og fotografere gravstøtter er også en kilde mange av oss har brukt for å finne nære slektinger. Gravstøtter og avisinnlegg regnes som publisert og åpne informasjonen som fritt kan digitaliseres og brukes. Innledningsvis bør også nevnes at de nye nettbaserte programmene i slektsforskningen gjør det lettere å utveksle informasjon og «stå på skuldrene til hverandre».

Stian tok denne gangen for seg gode, men for de fleste mer ukjent kilder til informasjon. Han forutsatte at de fleste i forsamlingen nå etter hvert er blitt kjent med Digitalarkivets mange gode søkemotorer. Vi har også hatt fokus på disse ved tidligere anledninger.

Stian anbefalte likevel forsamlingen å se etter skannede utgaver av lokale folketellinger. Det fine med denne kilden er at den har bare 60 års sperrefrist.

Der vil man kunne gå mer i detaljer og kanskje danne seg et mer helhetlig bilde av situasjonen på telletidspunktet. Mange byer gjennomførte nesten årlige tellinger av befolkningen. Som eksempel gjennomførte man i Trondheim hele 42 folketellinger i perioden 1916 til 1964 – noen av disse er bare delvis bevart for ettertiden. Man må imidlertid til Trondheim byarkiv for å få innsyn. By-tellingene fortalte også om de enkelte personers yrker og fødested (som ofte var andre steder i landet). Bykulturene på begynnelsen av 1900-tallet var jo alle i sterk vekst, ikke minst takket være industrialiseringen og det faktum at Norge nå var blitt et selvstendig land.

Også landkommuner foretok jevnlig tellinger av innbyggerne. Man må imidlertid også her til kommunene for å få innsyn i disse – som sjelden er digitaliserte. Norge var jo et jordbruks-, skogbruks- og fangst-samfunn helt til slutten av 1800-tallet. Det var jo på landet spesielt interessant å se jordbrukstallinger og folketellinger i en sammenheng. Langs kysten var fokus

mer på fangstredskaper, båter, handel og andre naturlig tilhørende yrker. Spennende lesning for de som ønsker å gå i dybden og forstå mer av den lokale kulturen. Stian kunne fortelle at vi har mer lands-dekkende kombinerte folketellinger og jordbrukstillinger for 1835 – 1845 – 1855 -1865 – 1875 – 1891 (kun delvis bevart) og 1900 (skjemaet for landdistriktene tapt i brann).

Eiendom og registrering av den er et annet viktig område:

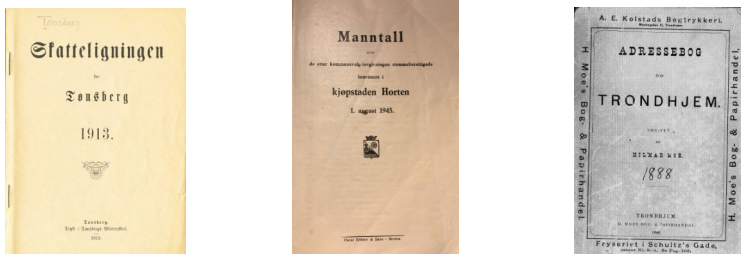
- Panteregisteret
- Matrikler
- Branntakstprotokoller
- Gamle og nye kart

For å nevne noen av de viktigste områdene.

Avlingene kunne svikte noen år eller man fikk andre uforutsette hendelser. Da var det på landet vanlig å ta deler av gården og låne preger på å skifte eier på den delen. Det er mange eksempler på at viss parseller var mer utsatt her enn andre. Gikk det bedre etter hver kunne man «kjøpe seg opp igjen» og få en mer fullverdig eiendom. Skifte, ved kjøp og salg var en helt vanlig måte å komme gjennom kriser på. Rammet den mange i bygda, kan man tenke seg at denne metoden nok ikke var så lett å praktisere uten tap.

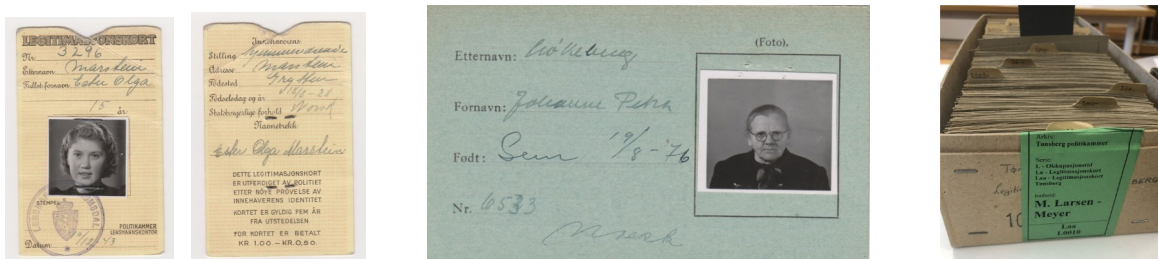
Gamle kommunale kart er en annen måte å skaffe seg et bilde på. Hvor vanlig det var rundt om i landet er vanskelig å si, men der kart finnes, gir det et visuelt bilde av situasjonen.

Kommunale arkiver er i alle de sistnevnte områdene viktige kilder til informasjon. Vi bør her også i tillegg til adresseboka nevne: Skatteligningen og Manntall

Forordninger under 2. verdenskrig – ID-kort

«Alle innbyggere over 15 år skal til enhver tid være i besittelse av et legitimasjonsbevis». Som det blå kortet viser, finnes det dubletter – dette er hentet på Tønsberg politikammer, altså hos den lokale politimyndighet.

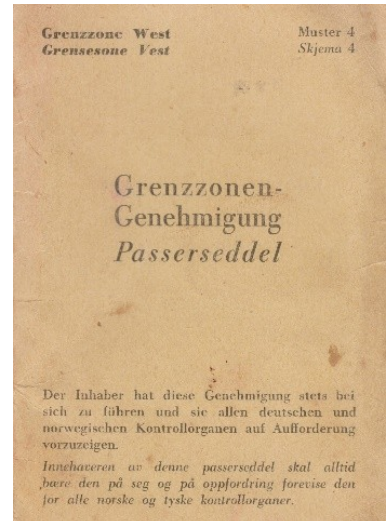

For Horten gjelder det «Nord-Jarlsberg politikammer», for Borre «Borre lensmannskontor» - se også Stians presentasjon. Stian har her laget seg et lite slektstre av bildene fra politiets

arkiv over ID-kort fra 2. verdenskrig. Som en parentes bemerket holder vi i disse dager i Norge på med å lage nye ID-kort som erstatning for førerkort og bankkort. Disse er ikke en erstatning for passene, men kommer i tillegg som til bruk internt i landet som ID. De nåværende kortene har ikke de samme kravene til sikker identifikasjon som de nye får. Intern i EU gjelder landenes ID-kort fullt ut på høyde med pass. Jeg regner med at våre nye får den samme plassen i systemet til EU/EØS.

Under krigen var det også krav om «**Grenseboerbevis**» for alle som bodde i strategiske grenseområder. **Grensesone Øst** = Stort sett grensen mot Sverige og Russland. **Grensesone vest** = kystdistriktene (store deler av Vest- og Sørlandet).

Kontroll på befolkningen er jo et stikkord i alle land som er i krig. Det var derfor ikke nok å kontrollere grensene mot omverdenen, man måtte også kontrollere når befolkningen krysset interne grenseområder. Da måtte man søke politiet om passerseddel med høyest 3 mndr. gyldighet. Det var politiet eller lensmannen på stedet som utstedte passersedlene. Selvsagt var det en forutsetning av de som søkte om passerseddel, hadde et gyldig legitimasjon-/ID-kort.

For sjøfolk og fiskere kunne dette bli en fast rutine.

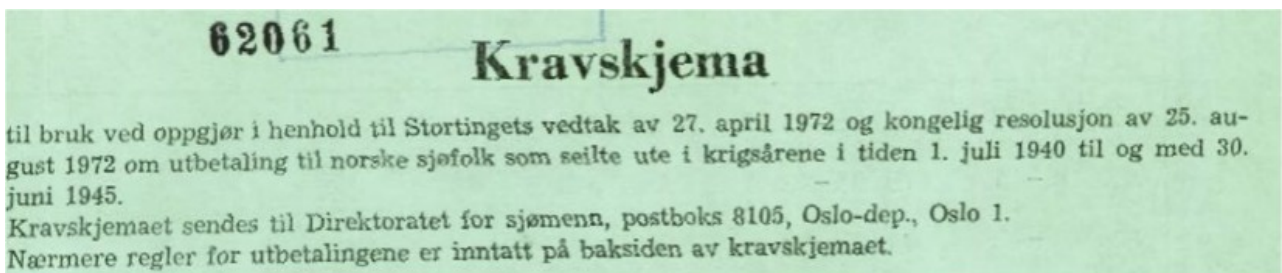
Ut fra eksemplene kan vi se at dette systemet kom på plass veldig fort etter okkupasjonen av landet. Tyskerne tok grep!

Kortene er tilgjengelige for innsyn etter 60 års karantene. Her er noe av det nærmeste man kommer samtiden.

Flyktninger til Sverige. Vi vet i dag at det var over 50 000 nordmenn som dro til Sverige under 2. verdenskrig. Disse fikk også ID-kort i Sverige. Det er kanskje litt mer arbeid å få tilgang til disse kortene.

Etterkrigstiden hadde også sine registreringer. Stian gikk kort gjennom «krigseiler-mappa». Ca 30 000 norske sjømenn var i **Nortraships** tjeneste – ca 2 700 omkom.

Skjema B
 Til bruk ved oppgjør i henhold til Stortingets vedtak av 27. april 1972 og kongelig resolusjon av 25. august 1972 om utbetaling til norske sjøfolk som seilte ute i krigstiden i tiden 1. juli 1940 til og med 30. juni 1945.
 Kravskjemaet sendes til Direktoratet for sjømenn, postboks 8165, Oslo-dep., Oslo 1.
 Nærere regler for utbetalingene er innlagt på baksiden av kravskjemaet.

Registreringsnummer: 24299
 Kommunnenummer: 0706
 Fyll ut for Direktoratet for sjømenn

62061 Kravskjema

1. Spørsmål vedrørende krigstidene. Svar

a	Fullt navn	PAULSEN, Harald
b	Fødselsdato (dag, måned, år)	7. februar - 1890
c	Dødsdato (dag, måned, år)	22. august - 1951
d	Sivilstand ved dødsfallet (gift, skilt)	gift
e	Hvis skilt, oppgi om svedde var bidragspliktig til fraskilte barna	
f	Var svedde norsk statsborger ved dødsfallet	Ja
g	Var svedde like norsk statsborger, opplys om svedde var norsk statsborger i tiden 1. juli 1940 - 30. juni 1945	Ja

2. Spørsmål vedrørende kravstilleren. Svar

a	Hvordan gjør krav på utbetalingen, (enke, barn, mor, far)	Barna
b	Fullt navn	På vegne av mine søsken PAULSEN, Harald K. Sten
c	Fødselsdato (dag, måned, år)	12. september - 1914
d	Postadresse og postnummer	Midveien 6, Mossesred, 3200 Sandefjord
e	Borstedskommune	Sandefjord
f	Har De pensjon fra Pensjonstrykkesen for sjømenn	Nei
g	Har De annen pensjon	Nei
h	Dersom pensjon(e) ikke utbetales til Dem selv, oppgi navn og adresse til den som mottar pensjon(e)	

3. Vedrørende utbetaling. Svar

a	Vedlegg skiltattest	Vedlegges
b	Er det flere berettigede til fordeling og utbetaling bli foretatt direkte til hver enkelt.	
c	Er den berettigede død den 27. april 1972 eller senere, vil utbetaling skje ved skiftetingsforretning.	

D.F.A. Bl.no. 148
 PD/1972/18 A.A. 8.12. 200 001. Vend

Det tok mange år helt til 1972 før man fikk en kongelig resolusjon om å gi en utbetaling til norske sjøfolk som seilte ute fra 1. juli 1940 til og med 30 juni 1945. Det var ikke bare enkelt å håndtere dette over 17 år etter at krigen var slutt. Kravene kunne stilles av både vedkommende selv og etterlatte i hht arveloven. Jeg (dvs, referenten) hadde et prosjekt i Sjøfartsdirektoratet i den tiden de fikk inn disse søknadene. Litt «morsomt» var det at krav om utbetaling kunne komme fra 2 enker i 2 forskjellige land. «Sjømannen» hadde hoppet av båten og giftet seg på nytt uten at «enka» i Norge fikk vite noe. I krig er det vanskelig å holde oversikten. Kravene var stort sett både berettiget og enkle å behandle.

Nortraship berørte mange familier og gir god informasjon om krigsseilernes virksomhet under krigen. Også dette registeret er etter 60 år, åpent for innsyn, men ikke digitalisert.

Følg konvoiene dag for dag – La skipsprotokollene fortelle. Også 60 års karantene.

Landssvikoppgjøret er et annet og ikke helt enkelt oppgjør å vurdere. Det var mye hat i landet etter krigens slutt, hat som det tok lang tid å helbrede og bli kvitt. Oppgjøret inneholder 92 000 saker om personer mistenkt for krigsforbrytelser, medlemmer av NS og de som fremmet tyske interesser under krigen. Hat er ikke et godt bakteppe for rettferdig behandling av mennesker. Likevel var oppgjøret nødvendig for overgangen til fredstid. «Man måtte kvitte seg med de som sto bak krigens lidelser.»

For slektsforskere er dette arkivet med 60 års karantene en viktig kilde til informasjon. Flere generasjoner har vokst opp siden 1945, ingen av de gjenlevende var direkte involvert i krigens hendelser, men ideologien er og vil vel alltid følge enkeltmennesker blant oss. Dette materialet har også 60 års karantene og er fritt for innsyn.

Politiet sitter på materiale om både **kriminelle** og også om **fattige**. Stian skriver at disse to gruppene alltid etterlater større fotspor en den «vanlige Ola og Kari».

Let i vei! Skriver Stian etter en flott gjennomgang. Spesielt vi som har syslet litt med det vi ofte kaller Slekts-forskning eller -granskning, fikk en lærerik aften av en ungdom som hadde evnen og kunnskapene til formidling av ypperste kvalitet. På vegne av oss alle: «Tusen takk Stian!» Etter foredraget var det som vanlig servering av kaffe og «noe å bite i».

Stian ble fulltids engasjert i å svare på spørsmål fra forsamlingen enkeltvis og i grupper. Han var den siste som forlot Aktivitets-senteret den kvelden.

Vi minner til slutt om at **neste temakveld er den 21 april**. Da er det politibetjent og fagansvarlig for datakriminalitet **Andreas Henriksen** som kommer til Horten. Han har kalt tema: «**Nettrelatert bedrageri**». Han er kjent med Håvard Børenes sine tidligere foredrag og gleder seg til et møte med oss i Horten. Tema har jo i løpet av «**Korona-tiden**» ikke blitt

mindre aktuelt. Oppfordring: Ta tidlig påskeferie og møt på Aktivitetssenteret den 21. april 2022, kl. 18.00!

Bjørn Jakobsen
Referent